

Széchenyi István Egyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Dr. Pintér Edit

TÉZISEK

a

Standard jogi modell
a határon átnyúló regionális együttműködésekre

című doktori disszertációhoz

Konzulensek:

Prof. Dr. habil. Kilényi Géza DsC

Prof. Dr. habil. Rechnitzer János DsC

Győr
2008

Tartalomjegyzék - tézisek

- I. A disszertáció célja és a hipotézisek felvázolása**
- II. A disszertáció szerkezete és a doktori kutatás módszertana**
- III. A hipotézisek igazolása és a kutatás eredményeinek értékelése**
- IV. A kutatás eredményeinek társadalmi hasznosíthatósága**
- V. Hivatkozott irodalom- és forrásjegyzék, létesítő okiratok jegyzéke, Jogszabály-források, szerződések és más jogi dokumentumok jegyzéke**
- VI. A kutatási témában megjelent publikációk, tudományos konferenciák, kutatási program, tanulmányút / szeminárium**

I. A disszertáció célja és a hipotézisek felvázolása

A doktori kutatás korunk aktuális, a társadalom és a gazdaság széles rétegét érintő kérdésekkel foglalkozik. Központi szerepet kapott annak feltárása, hogy a határok légiesítésével párhuzamosan milyen helyi és regionális szintű, térségi, együttműködési folyamatok indultak meg - a regionalizálódást egyébként is kiemelt prioritásként kezelő - Európai Unióban, amelyek a globalizációval szemben a helyi szint megerősödését, és a határokat átlépő, szervesen összekapcsolódó egységek megteremtését eredményezték. Az új típusú regionális fejlődés ma már a területi együttműködések és a korábbi tapasztalatok összehangolására építve a gazdasági és a társadalmi folyamatok területi összefüggéseinek tudásalapú vizsgálatát igényli. A határok összekötő szerepe számos lehetőséget biztosít a határ menti szereplők érdekérvényesítéséhez, a nemzeti összetartozás erősítéséhez, szoros gazdasági kapcsolatok kialakításához, és a határokat átlépő, széleskörű összefogást igénylő társadalmi problémák megoldásához.

Az elmúlt évtizedekben Európában és Magyarországon egyaránt létrehoztak különböző formában, struktúrában és modellben működő határon átnyúló, regionális együttműködések, amelyek hol sikeresen, hol kevesebb sikerrel működtek. A doktori kutatás egyik célkitűzése az volt, hogy válaszokat keressen a problematikus működés okaira, megalapozva a fejlődést elősegítő javaslatok megfogalmazását.

Kezdetben a jog nem szabályozta a határon átnyúló, a több ország régióját, térségét felölelő, határon átnyúló kapcsolatépítési kísérleteket. Az alulról szerveződő kezdeményezések alakították, formálták az első határ menti kapcsolatokat, amelyek rendkívül vitatható, sőt nemegyszer egyértelműen hibás szerződéses alapokon nyugodtak. A határokon átnyúló, regionális folyamatokat szabályozó jogi normarendszer megteremtése szerves fejlődés eredménye. A kutatás a kezdeti kapcsolatépítési törekvések, majd a kialakuló, intézményesített határon átnyúló együttműködések és jogi modellek vizsgálatával arra törekedett, hogy e több évtizedes fejlődési folyamatot feltárja és értékelje.

A határon átnyúló együttműködések szervezeti felépítésének elemzése során a kutatás a következő alapvető kérdések megválaszolására helyezte a hangsúlyt:

- hazánkban a rendszerváltozást követően létrejött határon átnyúló együttműködések mennyiben követték a nyugat-európai euroregionális modellt;
- mennyiben voltak tekintettel a témában releváns fontosabb nemzetközi keretegyezményekre, iránymutatásokra;

- a Nyugat-Európában kialakult euroregionális modell hatékonyan működhet-e Magyarországon;
- ha nem működik hatékonyan, ennek milyen okai voltak, ill. vannak;
- egy standard jogi szabályozás (EGTC modell) mennyiben tud új irányvonalakat adni az együttműködő felek számára, és hogyan tudja segíteni a formálisan létező, de ténylegesen nem működő magyar részvételű határon átnyúló együttműködések.

A jogi szabályozás deficitje - jelentős mértékben - még ma is fennáll, az eddigi szabályozás is módosításra, pontosításra szorul és a jogi szabályok továbbfejlesztése, európai szintű egységesítése indokolt. Az együttműködések hátráltatja, hogy a meglévő, egyébként is hiányos joganyag rendszerezett elérése sem biztosított, és a határon átnyúló együttműködések számára nem állt rendelkezésre megfelelő szakirodalom.

A tudományos értekezés célja, hogy átfogó képet adjon a határon átnyúló együttműködések jogi rendszeréről, a jogi fejlődésről és a magyar viszonyok alakulásáról. Az együttműködések rendszerével, fejlődésével foglalkozó nemzetközi és hazai, szűkös szakirodalom feldolgozása, szintetizálása segítségével az alábbi hipotézisek mentén haladt a kutatás:

1. Szükségessé és időszerűvé vált az intézményesített határon átnyúló együttműködések eurokonform, standard jogi modelljének kidolgozása. *(Hipotézis 1)*
2. Az inhomogén szabályozási környezetben is kialakítható olyan keretjellegű standard modell, amely egyszerre tesz eleget egyrészt – kógenciájából eredően – a jogbiztonság és az egységes alkalmazhatóság, másrészt – diszpozitivitásából eredően – a helyi sajátosságokhoz is igazítható rugalmas alkalmazhatóság kettős követelményének. *(Hipotézis 2)*
3. Az európai uniós előnyök kihasználhatósága érdekében ajánlott a standard jogi modell (EGTC modell) alkalmazása, illetve lehetséges és javasolt a már meglévő határon átnyúló struktúrák ennek megfelelő átalakítása. *(Hipotézis 3)*

Az egységes jogi modellt megalkotó uniós szabályozás elemzése megkerülhetlenné tette a magyar jogalkotás releváns szabályozásának átfogó értékelését. A kutatás külön kitért arra, hogy hazánkban milyen lépéseket tettek az uniós szabályok alkalmazhatóvá tételére. Meg kellett vizsgálni, hogy a határon átnyúló együttműködés szereplői miben látják az eddigi szabályozás hiányait, az együttműködés nehézségeit, valamint azt, hogy milyen irányú változásokat igényelnek az új jogi modellt illetően. A disszertáció ehhez kapcsolódóan elemzi az új standardokra épülő keretmodellt megalapozó szabályozás koncepcionális problémáit.

A doktori kutatás fő célja, hogy ösztönözze, támogassa a már működő határon átnyúló, regionális együttműködések hatékonyságának növelését, rámutasson a jelenlegi szabályozás pontosításának szükségességére, a szabályozórendszerekkel szemben megfogalmazódó praktikus elvárásokra, és az intézményesített jogi modell továbbfejlesztésének lehetséges irányaira.

II. A disszertáció szerkezete és a doktori kutatás módszertana

A hipotézisek bizonyítására, a tudományos elemzésre és az empirikus felmérés eredményeinek összegzésére három fő részben kerül sor. Az elméleti fejezeteket megelőzi a történelmi áttekintést nyújtó bevezető rész, amely foglalkozik a regionalizmus kialakulását

megelőző határmentiség problematikájával, és példákat felsorakoztatva érzékelteti a regionalizmus fejlődésével egyidejűleg lezajlott társadalmi, gazdasági változásokat.

A hipotézisek és a kutatási témához kapcsolódó alapkérdések megfogalmazása után a szakirodalom áttekintése következik. A határon átnyúló együttműködés különböző fogalmainak elemzésén keresztül a dolgozat körvonalazza az ún. klasszikus határon átnyúló kooperáció lényeges tartalmi elemeit, ismérveit és pontosan behatárolja a tudományos kutatás tárgyát; ebben a fejezetben kerül sor a fogalomnak az egyéb, ide nem sorolható térségi együttműködésektől történő elhatárolása is. A dolgozat külön fejezetet szentel az intézményesített együttműködési forma, az eurorégió bemutatásának.

A disszertáció a kutatást megalapozó II. részben tárgyalja a határon átnyúló szerveződések sajátos, nemzetközi jellegükből adódó problematikáját. A doktrína még mindig nem egységes a tekintetben, hogy a több országot érintő határon átnyúló együttműködési formák nemzetközi jогalanynak tekinthetők-e.

A dolgozat nemzetközi összehasonlításban Svájc, mint Unión kívüli állam, valamint Magyarország viszonylatában mutatja be, hogy a kohézió erősítésére irányuló programok, kísérletek mennyiben ismerték fel a határon átnyúló együttműködésben rejlő lehetőségeket, és mennyiben tulajdonítottak/tulajdonítanak jelentőséget a több országot érintő, az Unión kívüli államokra is kiterjedő, határokon átívelő területfejlesztésnek.

A disszertáció a III. részben elemzi azokat a jogi dokumentumokat, szerződéseket, nemzetközi megállapodásokat, amelyek a határon átnyúló együttműködés egyre szélesebb körű jogi szabályozását kísérelték meg. A dolgozat ebben a részben azt a fejlődési ívet követi végig, ahogy az első keretrendszerű szabályozástól eljutunk az európai szintű, egységes keretszabályozás megteremtéséig. A jogi szabályozás fejlődésének áttekintése mellett a magyar részvételű, intézményesített határon átnyúló együttműködések elemzése is a kutatás tárgya. Bár egyre több olyan tudományos munka születik, amely érinti, vagy néhány vonatkozásban értékeli a magyar részvételű kooperációk jogi vonatkozásait, ismereteim szerint nem áll rendelkezésre olyan összegző, valamennyi magyar határterületre kiterjedő tanulmány, amely a határon átnyúló együttműködések átfogó jogi elemzését és összehasonlítását végezné el. E hiányosságot pótolandó, a dolgozat III. része gyakorlatilag valamennyi magyar határterületet érintő intézményesített együttműködés létesítő okiratának (alapító okiratának) feldolgozására vállalkozik, amely kifejezetten a jogi vonatkozásokat érinti, és egyúttal az együttműködések jogi fejlődésének bemutatására törekszik.

A doktori kutatás a magyar részvételű együttműködések közül különösen az osztrák-magyar West/Nyugat-Pannon Eurégió szerepkörének, felépítésének, jogi aspektusainak bemutatásával, elemzésével foglalkozik. A német-holland határ mentén elsőként létrejött eurorégió struktúrájának feltárása nyomán a fejlett nyugati modell a rendszerváltozás után hazánkban elsőként megalakult osztrák-magyar modell-együttműködéssel összehasonlíthatóvá vált. Az összehasonlító elemzés alapján következtetéseket lehet levonni a nyugati modell és a magyar (kelet-közép-európai) modell közötti különbségekre, ill. hasonlóságokra vonatkozóan. Az összehasonlító jogi értékelés alapján vizsgálható, hogy van-e lehetőség a működő modellek közelítésére, egységesítésére az Európai Unióban.

A disszertáció IV. részében a közelmúltban megalkotott, európai szinten egységes (standard) jogi modell struktúrája, szabályozása kerül bemutatásra, amely elvitathatatlanul a határon átnyúló együttműködések „új generációját” képviseli. Az uniós rendelkezések alapján megalkotott magyar jogszabály is a tudományos elemzés tárgya. A határon átnyúló intézményes kapcsolatok jogi elemzésének összegzéseként a dolgozat iránymutatásokat, útmutatót ad ahhoz, hogy a már működő eurorégiók (határon átnyúló együttműködések) átalakítása az új jogi modellbe milyen lépések mentén javasolt.

Az utolsó, elméleti rész az empirikus kutatás eredményeit tárgyalja. A határon átnyúló együttműködésben résztvevőkkel és ezen a szakterületen tevékenykedő szakemberekkel

készített interjúk és kérdőíves felmérés alapján, valamint az e tudományterületet érintő konferenciákon elhangzott előadások kiértékelésével a disszertáció rámutat a határon átnyúló együttműködés magyar sajátosságaira, az elmúlt 15 évben megfogalmazódott hiányosságokra és a problematikus területekre. Az empirikus kutatás eredményei alapján összefoglalható, hogy a gyakorlat oldaláról milyen elvárások fogalmazódnak meg a jelenlegi jogi szabályozással szemben a hatékonyabb működés elérése érdekében, és a helyi szint miben látja az euroregionális keretekben megtorpanni látszó együttműködések megújításának lehetőségét. A disszertáció áttekinti az első olyan határon átnyúló együttműködések, amelyek már az EGTC modell szerint jöttek létre, továbbá ismerteti az együttműködő partnerek részéről a modellel kapcsolatban megfogalmazott véleményeket és elvárásokat.

Az értekezést az összefoglaló rész zárja, melyben a hipotézisek bizonyítására, kiértékelésére és a kutatási eredmények összefoglalására kerül sor.

A kutatási téma széles spektrumának köszönhetően multidiszciplináris jellegű. A dolgozatban elsősorban és kiemelten a jogi megközelítés és a jogösszehasonlító (komparatív) módszer hangsúlyos, azonban a téma átfogó, részletes feltárása szükségessé tette a történeti, gazdasági, gazdaság-földrajzi, térszerkezeti tényezők értékelését, ill. bizonyos környezetvédelmi és szociológiai aspektusok érintését is.

A történeti módszer alkalmazásával a kutatás időben lehatárolódik. A dolgozat az európai, határon átnyúló, regionális fejlődés történetét az 1950-es évektől kezdődően vizsgálja. A magyar részvételű, intézményesített határon átnyúló együttműködések elemzése a rendszerváltozást követő időszakot érinti.

A jogi megközelítés különböző jogszabályok, uniós joganyagok és nemzetközi szerződések elemzését és értékelését igényelte. Ezek közül kiemelendő a Madridi Konvenció, és annak Kiegészítő Jegyzőkönyvei, valamint az egységes jogi modellt szabályozó EGTC rendelet, mely joganyagok korszakalkotók voltak abban a tekintetben, hogy a korábbi évek szabályozását meghaladóan merőben új irányvonalat adtak a határon átnyúló, regionális fejlődésnek. A jogi szabályozás rendszerének vizsgálata funkcionális megközelítésmódot igényelt, azáltal, hogy részleteiben vizsgálta a szabályozás szerepét a határon átnyúló együttműködések alakításában.

A kutatást nehezítette, hogy nem alakult még ki a téma hazai és részben nemzetközi egységes szemlélete és terminológiája, és a meglévő szakirodalom sem egységesen definiált fogalmakkal dolgozik. Ennek következtében a kutatási téma klasszikus értelemben csak részlegesen könyvtározható, kifejezetten a témához kapcsolódóan szakirodalom alig áll rendelkezésre.

A kutatás elején és folyamatában feltett kérdések és hipotézisek megválaszolásában jelentős szerepe volt azoknak a konzultációknak, melyeket Kilényi Géza professzorral folytattam. Rechnitzer János professzor iránymutatásai, a Multidiszciplináris Társadalomtudományi Doktori Iskolában elhangzott előadásai elsősorban a határon átnyúló együttműködések gazdasági szemléletét tárta fel, amely elengedhetetlen volt a napjainkban zajló, gazdasági és társadalmi folyamatok megértéséhez. Tudományos munkásságuk eredményei a hivatkozások folytán több helyütt megjelennek a disszertációban.

A külföldi, nemzetközi tudományos munkák és forrásmunkák közül elsősorban Nicolas Levrat és James Scott tanulmányait, valamint Jens Gabbe vázlatait és eredményeit vettem kiindulásként a határon átnyúló együttműködések jogi működésének, felépítésének megismeréséhez. Valójában a kooperációk jogi szabályozását uniós szinten, átfogóan ismertető gyűjtemény még ma is a LACE-PHARE CBC Gyakorlati útmutató, amely még évekkel ezelőtt az AEBR (European Association of Border Regions) közreműködésével jelent meg. Angol nyelvű források közül a Régiók Bizottságának állásfoglalásait, és az Európai Parlament különböző jelentéseit volt alkalmam elemezni és felhasználni a jogi modellek értékeléséhez.

Ma már a hazai szakirodalom számos jeles képviselője foglalkozik a határon átnyúló együttműködések különböző szegmenseinek tudományos vizsgálatával, de igen csekély a kifejezetten jogi vonatkozásokat tárgyaló tudományos elemzések száma. Ezek közül kiemelném Baller Barbara, Grüber Károly, Hegedűs Dániel, Kaiser Tamás és Orova Márta munkáit. A kutatási téma feldolgozása során szekunder forrásnak bizonyult a hazai tudományos élet kiválóságainak több tanulmánya: elsősorban Baranyi Béla, Éger György, Horváth Gyula, Hardi Tamás, Illés Iván, Kruppa Éva, Nárai Márta, Rechnitzer János és Szörényiné Kukorelli Irén eredményeit említem meg, akik a regionalizmus és a határ menti együttműködések nem elsősorban jogi, de más tudományterületet érintő kulcskérdéseivel foglalkoznak. A regionalizmussal párhuzamosan felmerülő közigazgatási kérdések tisztázásában nagy segítségemre voltak Kilényi Géza professzor előadásai, és Somlyódyiné Pfeil Editnek a területi tervezés és a közigazgatás kapcsolatáról szóló vázolata.

A kutatás alapjául szolgáló dokumentumokat 7 év alatt gyűjtöttem össze, azok jelentős részét közvetlenül az együttműködések résztvevőitől, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségtől, a Magyar Országgyűlés Külügyi Hivatalából, a Nemzetközi Visegrádi Alaptól és különböző szakkönyvtárakból szereztem meg. A szakmai gyakorlat alkalmával lehetőségem nyílt arra, hogy a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumában (Regionális Együttműködési Főosztály, Európai Integrációs Főosztály) hónapokon át, eredetiben tanulmányozhassam a magyar részvételű együttműködések alapító okiratait, és ezekről jegyzeteket, tudományos elemzéseket készítek. Az így összegyűjtött dokumentumok jelenleg is a rendelkezésemre állnak.

Az anyaggyűjtést segítette a 3 éves OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alapprogram) kutatás is. Ez időszak alatt alkalmam nyílt a doktori kutatási témáját érintő hazai és nemzetközi tanulmányok széles körű megismerésére, amelyekről jegyzékgyűjteményeket is készítettem.

A kutatás sajátossága, hogy a határon átnyúló együttműködések témaköre ma is a folyamatos fejlődés, részben még a kialakulás stádiumában van, ezért a kutatás során fokozottan szükséges volt a téma napi szintű és szélesebb körben beágyazott, más szakterületeket is érintő követése. Az aktuális információk megszerzése érdekében elengedhetetlen volt, hogy a megszokottnál talán nagyobb arányban támaszkodjam internetes dokumentumokra, továbbá tájékoztató anyagokra és a vizsgált időszakra, témáról tudósító újságcikkekre.

A disszertáció jelentős részben a téma elméleti feldolgozására vállalkozik, de a jogtudományi kutatás ellenére a gyakorlati oldal is hangsúlyos, mert a magyar részvételű határon átnyúló regionális együttműködések bemutatása és az empirikus felmérés kiértékelése a kooperációk tényleges, gyakorlati működését tárja fel.

Az interjúk elkészítésével és a kérdőíves felmérésekkel a magyar részvétellel működő, határon átnyúló együttműködések gyakorlati világába és működésébe nyerhettem betekintést.

A magyar részvételű határon átnyúló együttműködések alapító okiratainak elemzése, az együttműködések jogi modellek alapján történő csoportosítása újfajta rendszerezés kidolgozását tette lehetővé (rendszerint megközelítés).

Az interjú és a kérdőíves felmérés, valamint a tudományos konferenciákon elhangzott előadások anyagának feldolgozása olyan összefoglaló, értékelő munka kidolgozását segítette, amely a szakirodalomban mintegy hiánypótló jelleggel, részletesen foglalkozik a határon átnyúló kooperációk jogi vonatkozásaival, valamint a jog és a gyakorlat kapcsolatát érintő lényeges kérdésekkel.

III. A hipotézisek igazolása és a kutatás eredményeinek értékelése

A doktori disszertáció hipotézisei a kutatás folyamatában kerültek megfogalmazásra. A több éves kutatás előrehaladtával fokozatosan gyűjtöttem össze azokat a tapasztalatokat, amelyek lehetővé tették a téma köré épülő doktori feltevések rögzítését.

1. Hipotézis: Szükségessé és időszerűvé vált az intézményesített határon átnyúló együttműködések eurokonform, standard jogi modelljének kidolgozása.

A határon átnyúló regionális együttműködések történeti folyamatának részletes vizsgálata feltárta, hogy milyen komplex társadalmi/gazdasági viszonyok között és milyen szerves fejlődés eredményeként alakultak/alakulnak a határon átnyúló együttműködések egyes aspektusai.

Gyakorlatilag az 1960-as évektől egészen a közelmúltig nem állt rendelkezésre egységes jogi keretszabályozás, ez okozta a tapasztalható legfőbb működésbeli akadályokat. A jogi szabályozás hiánya, majd a későbbiek folyamán annak hiányossága miatt sokszor tisztázatlan maradt az együttműködések felépítése, a szereplők hatásköre, mozgástere, a döntések végrehajthatósága, az eurorégió jogi személy mivolta. A határon átnyúló együttműködést nehezítette az is, hogy a határ mentén különböző jogi és közigazgatási rendszerek ütköztek, amellyel a résztvevő partnerek a maguk kompetencia körében és illetékességi területén érthetően nem tudtak megbirkózni.

A meglévő határon átnyúló együttműködések elemzéséből kitűnik, hogy a felek sokféle működési, szervezeti próbálkozás mentén igyekeztek keretet adni az együttműködéseknek. Ugyanakkor világossá vált, hogy megfelelő és egységes jogi szabályozás hiányában nehezen alakíthatók ki jogilag biztonságos keretek, átlátható, működőképes és főleg kompatibilis szervezeti struktúrák, amelyek valamennyi fél számára a határok mindkét oldalán alkalmazhatók lennének.

Az együttműködések alapító okiratainak (létesítő okiratainak) vizsgálata és az empirikus kutatás egyértelműen bizonyította, hogy szükségessé vált a korábbi szabályozás újraértékelése, amelyet külön is sürgetett a határokon szabadon átlépő területi együttműködések terjedése, fontosságának növekedése. Az uniós elvárások változása, illetve a támogatási rendszerekben való sikeres részvétel is egy koherensebb szabályozás és átláthatóbb működési feltételrendszer megteremtését igényelte.

Az egységes jogi szabályozás megalkotásának időszerűségét mutatta, hogy az együttműködő partnerek a több éves működés hiányosságait/akadályait kiküszöbölendő már 2000. után igyekeztek hatékonyabb struktúrákat kialakítani. Ezek a törekvések azonban kizárólag az akkori szabályozás keretein belül valósulhattak meg, a problémát átfogóan kezelni képes modellalkotásra akkor még nem volt lehetőség.

Az új egységes jogi szabályozás megalkotását, egy standard keretmodell kidolgozását az is sürgette, hogy olyan egyértelmű, az adott nemzeti szabályozási környezettől bizonyos mértékig függetlenedő jogi keretre volt szükség, amely a helyi szint szereplői számára megfelelő önállóságot biztosít, és jogszabályban rögzített jogosítványokkal ruházza fel az együttműködő partnereket.

2. Hipotézis: Az inhomogén szabályozási környezetben is kialakítható olyan keretjellelű standard modell, amely egyszerre tesz eleget egyrészt – kógeniájából eredően – a jogbiztonság és az egységes alkalmazhatóság, másrészt – diszpozitivitásából eredően – a helyi sajátosságokhoz is igazítható rugalmas alkalmazhatóság kettős követelményének.

A határon átnyúló együttműködések jogi alapját évtizedeken keresztül a Madridi Konvenció adta, amely a jogi fejlődés kezdeti lépése volt. Hiányosságait a kiegészítő protokollokban igyekeztek korrigálni. A jegyzőkönyvek azonban nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, mert azok ratifikálása több ország részéről elmaradt, ezért a határon átnyúló együttműködések kielégítő jogi rendezésére átfogóan nem került sor.

A megfelelő egységes szabályozás kialakíthatóságával kapcsolatosan sokáig alapkérdésként felmerülő aggályokat mára jórészt megválaszolták az utóbbi időszaknak a kutatással párhuzamosan bekövetkezett eseményei. 2006-ban az Európai Unió megalkotta a határon átnyúló kooperációk egységes jogi keretszabályozását, így a 2000 óta tartó kutatásom ezen feltevései időközben megerősítést nyertek.

Egy ilyen átfogó jellegű jogi szabályozás sikere azon múlik, hogy mennyire képes úgy biztosítani konkrét jogi kereteket, hogy emellett a konkrét modellbe be lehessen építeni a sokszínűségből adódó, sokszor erősen eltérő helyi sajátosságokat is. Az uniós szabályozás egyértelmű, világos keretet határoz meg az intézményesített, regionális határon átnyúló együttműködések létrehozására, és emellett sikeresen elkerüli a merev túlszabályozást. A modell a nemzeti jogszabályok alapján a helyi specifikumoknak ténylegesen megfelelő szervezeti struktúra kialakítását teszi lehetővé.

A rendeleti szabályozás kógeneciájának köszönhetően biztosítható az együttműködési struktúrák megfelelő egységessége. Alkalmazása esetén a kötelező keretszabályok egységesen rendezik a jog által korábban szabályozatlan, vagy hiányosan szabályozott területek jelentős részét. A diszpozitivitás lehetővé teszi, hogy a megfelelő jogi szabályozottság és egységesség fenntartása mellett a struktúrákban a helyi sajátosságok is a kívánt mértékben megjelenhessenek.

A kialakult szabályozás egy sok éves szerves fejlődés eredménye, és annak fontos állomása. A regionális fejlődés sürgette egy ilyen jellegű szabályozás kialakítását és a határnál érintkező jogi szabályozó-, illetve közigazgatási rendszerek jelentős közelítését, melyek kutatásom alaptéziseit jelentették. A létrejött jogi eszköznek meg kell teremteni az olyan jellegű alkalmazási környezetét, amely a standard modell problémamentes, a nemzeti szabályozással harmonizáló alkalmazását teszi lehetővé. Másrészt az európai szint felé olyan átlátható struktúra biztosítható, mely eleget tesz a közös értékelhetőség, az összehasonlíthatóság, a kiszámítható és biztonságos működés, valamint a jogi kezelhetőség követelményének.

A fejlődés során egyre több, a jogegységesítés irányába mutató dokumentum, egyezmény került megfogalmazásra, és a működő minták széles körű alkalmazása is az egységesedés felé vezetett. Az egységes jogi modell megszületését a gyakorlati élet kényszerítette ki, mindazonáltal ennek szakmai és társadalmi kommunikálása ma az egyik legfőbb feladat.

3. Hipotézis: Az európai uniós előnyök kihasználhatósága érdekében ajánlott a standard jogi modell (EGTC modell) alkalmazása, illetve lehetséges és javasolt a már meglévő határon átnyúló struktúrák ennek megfelelő átalakítása.

A disszertáció részleteiben foglalkozik annak feltárásával, hogy az EGTC modell milyen előnyöket biztosít a korábbi együttműködési formákhoz képest. Egyszerűsödik és gyorsabbá válik az együttműködés létrehozása, hatékonyabbá és átláthatóbbá válik a szervezet működése. Ugrásszerűen megnő a jogbiztonság, szabályozottabbá válik a működési rendszer, térségi együttműködések jöhetnek létre. Az ilyen szervezetek jogi személyként működnek, és alkalmasak az uniós támogatások fogadásra, felhasználására és a projektek menedzselésére.

A Régiók Bizottsága részéről megfogalmazódó állásfoglalások, nyilatkozatok, és az együttműködő partnerek oldalán felmerülő elvárások értékelése alapján egyértelműen

bizonyítható, hogy az új jogi keret a területi együttműködések számának gyorsuló növekedését, így az európai kohézió megerősítését fogja maga után vonni.

A meglévő határon átnyúló együttműködések is átalakíthatók az EGTC új struktúrájába. Ennek alapfeltétele, hogy az együttműködést létrehozó partnerek a dolgozatban részletesen bemutatott uniós szabályozásban és a nemzeti szintű rendelkezésekben foglalt részletszabályokban rögzített követelményeket és feltételeket teljesítsék. A dolgozat IV. rész 3. fejezetében összegzésre kerülnek azok a javaslatok, amelyek mentén célszerű a már működő együttműködések EGTC-vé történő átalakítása.

A disszertáció véglegesítésének fázisban a 3. hipotézis is egyértelműen bizonyítást nyert azzal, hogy az euroregionális modellben működő Ister-Granum Eurorégió a szervezetrendszerét átalakította a hatékonyabb együttműködést biztosító, és a jog által is kielégítően szabályozott EGTC struktúrába. A több éve működő euroregionális modelltől megtartottak néhány szervezeti egységet, amelynek feladatköre részben módosult, bevonták a gazdasági és a civil szféra szereplőit, és – eleget téve az egységes uniós szabályozásnak – újabb elemekkel egészítették ki az együttműködés modelljét.

A kutatás eredményeinek értékelése

A disszertáció az Európai Unió fejlődése szempontjából alapvető fontosságú, gyors fejlődésen átmenő témát dolgoz fel. A határon átnyúló regionális együttműködések tömegessé tétele az Unió egyik fő prioritását képezi. A határon átnyúló regionális együttműködések a szervesen összetartozó térségek és térségi szereplők hosszú távú, intézményesített együttműködését teszik lehetővé, amelyek ma már – a globalizáció ellensúlyozásaként – hatékony válaszokat tudnak adni a lokális szint gazdasági, társadalmi problémáira. Annak ellenére, hogy egy 30-40 éves szerves fejlődési folyamat után vagyunk, csak a legutóbbi időkben alakulhatott ki az együttműködések megfelelő szintű jogi szabályozórendszere. Az Európai Parlament és a Tanács által kidolgozott standard jogi modell (EGTC) a szabályozás kialakításának egy fontos állomását képezi, ugyanakkor több fontos kérdést hagy megválaszolatlanul. Nem ad például iránymutatást a már létező szervezeti struktúrák átalakíthatóságára.

A kutatás során részletesen vizsgáltam a több évtizedes fejlődési folyamatot, amely alapvetően fontos ahhoz, hogy a jelenlegi helyzetet helyesen tudjuk értékelni, és gyakorlati javaslatokat tehessünk a további fejlődésre. A hipotézisek átfogják a határon átnyúló együttműködések problémakörét és a standard jogi modell beágyazottságára koncentrálnak.

Az első hipotézis a standard jogi modell előzményeinek történeti vizsgálata alapján bizonyítja a standard modell kidolgozásának szükségességét és időszerűségét. A lokális struktúrák és az európai szabályozási szint összekapcsolhatósága egyre határozottabb igényként merült fel, miközben rendszeresen összeütközésbe került a nemzeti szintű szabályozórendszerekkel. A problémákat csak egy eurokonform standard jogi modell (EGTC) kidolgozása oldhatta meg, mert a megfelelő jogi szabályozás megteremti a lokális struktúrák egymás felé és az Európai Unió felé történő zökkenőmentes együttműködését, és lehetővé teszi a nemzeti szervezetekkel és jogszabályokkal való ütközések kiküszöbölését.

A jog kezdetben azzal segítette a határon átnyúló együttműködések létrehozását, hogy mintaszerződéseket, keret-megállapodásokat, szabályzatokat és szerződéseket ajánlott az államok és a határ menti helyi szervezetek számára. A kutatás részleteiben elemezte, hogy a jogi szabályozás ebben a szakaszában még csak ajánlás jellegű volt, kötelező struktúrákat nem határozott meg, és a minták alkalmazása is kizárólag az állami akarat függvénye maradt. A disszertáció a releváns jogi dokumentumok elemzésén keresztül feltárta, hogy a határon átnyúló együttműködések jogi szabályozása évtizedeken keresztül hiányos, több aspektust érintően rendezetlen maradt. A határon átnyúló struktúrák jogalanyiségének, jogi személy

mivoltának szabályozatlansága önmagában jogbizonytalansághoz vezetett. Ezek a hiányosságok, és a működésbeli akadályok a nemzeti jog keretein belül létező szereplők által nem voltak feloldhatók.

A disszertáció az Európai Bizottság és a Régiók Bizottságának dokumentumain, állásfoglalásain keresztül bemutatta azokat az európai folyamatokat, amelyek az európai szintű kohézió erősítése és a versenyképesség növelése érdekében a határon átnyúló regionális fejlesztések megfelelő koordinációja felé fordította a fejlődés irányát. A regionális együttműködésekre vonatkozó jogi szabályozás egységesítésének lépéseit a dolgozat részleteiben feltárta.

Az Európa Tanács alapjaiban járult hozzá a jól nyomon követhető jogegységesítési folyamatokhoz, és a közelmúltban kifejezett feladatként fogalmazta meg az együttműködési megállapodások jogi felülvizsgálatának szükségességét. A disszertáció egyik fontos értéke, hogy a határon átnyúló együttműködésre vonatkozó jogi szabályozás fejlődését koherens egészében tárja fel, és a megismert szakirodalom alapján egyedülálló abban, hogy a fejlődés egyes lépéseit egyértelműen jogegységesítési folyamatként mutatja be.

A magyar részvételű határon átnyúló együttműködések alapító (létesítő) okiratainak jogi értékelésén keresztül a kutatás levezette, hogy az euroregionális együttműködések gördülékeny kialakítása elsősorban jogi oldalról számos akadályba ütközik. A határon átnyúló struktúrák működése korlátozott, az eurorégió – amellet, hogy jogalanyisága sem szabályozott – nem nyújt kellően rugalmas és hatékony megoldást a kooperációk létrehozásához, és nem biztosít a határ mindkét oldalán lévő partnerek számára jogilag is könnyen kezelhető szervezeteket. Az euroregionális együttműködés nehézkes, elavult, nem feltétlenül szolgálja a helyi érdekeket, túlzottan személyfüggő és nem alkalmas az uniós források menedzselésére. Az együttműködés partnereinek hatásköre, kompetenciája alapvetően különbözik, amely megfelelő jogi szabályozás hiányában áthidalhatatlan nehézségeket eredményezett. Az empirikus kutatás során megfogalmazódó vélemények is kritikával illeték az eurorégió modelljét. Elsősorban ezek az indokok vezettek annak felismeréséhez, hogy az euroregionális struktúra továbbfejlesztésre szorul, a határon ütköző jogi szabályozások közelítése szükséges. Az együttműködő partnerek a jog által kielégítően szabályozott szervezetek kialakítását igényelték. Ilyen jellegű, kifejezetten jogi vonatkozású feldolgozás a magyar részvételű határon átnyúló együttműködésekre vonatkozóan korábban nem állt rendelkezésre.

Az Európai Unió 2006-ban alkotta meg az eurorégiók fejlődését elősegítő, uniós szinten egységes szabályozását, amely a tagállamok számára szabadon választható megoldást kínál intézményesített határon átnyúló együttműködések létrehozására. A kutatás széleskörűen feltárta, hogy a standard modell (EGTC) alkalmazása esetén a meghatározott keretek kötelezőek, de a korábbi gyakorlatot meghaladóan az új szabályozás jogbiztonságot teremt, és a működésre garanciákat épít be.

A második hipotézis azt vizsgálja, hogy az uniós szinten megszületett szabályozás amellet, hogy eleget tesz a kialakítandó együttműködések jogbiztonsági és egységes alkalmazhatósági igényének, alkalmas-e a helyi sajátosságokhoz történő rugalmas hozzáigazításra.

Kimutattuk, hogy a rendeleti szabályozás kógeneciájának köszönhetően biztosítható az együttműködési struktúrák megfelelő egységessége, ugyanakkor alkalmazása esetén a kötelező keretszabályok egységesen rendezik a jog által korábban szabályozatlan, vagy hiányosan szabályozott területek jelentős részét. A diszpozitivitás lehetővé teszi, hogy a megfelelő jogi szabályozottság és egységesség fenntartása mellett a struktúrákban a helyi sajátosságok is a kívánt mértékben megjelenhessenek.

Szükséges továbbá megteremteni a modellnek egy olyan alkalmazási környezetét, amely ütközőmentes a nemzeti szint felé, és a határon átnyúló szervezeteket alkalmassá teszi az uniós források fogadására, menedzselésére.

A harmadik hipotézis annak a kérdését járja körbe, hogy az EGTC modell szerint újonnan létrejövő szervezetek mellett a már meglévő határon átnyúló struktúrák képesek-e, és milyen eljárás mentén áttérni az új modellre. Emellett a disszertáció részletesen foglalkozik az EGTC modell alkalmazásából származó előnyök vizsgálatával, és esettanulmányon, valamint példákon keresztül mutatja be ennek pozitívumait.

A jogi szabályozás kiértékelése alapján megállapítható, hogy az euroregionális modellel szemben az EGTC átláthatóbb, a működés hatékonyságát elősegítő, az operatív működést jelentősen támogató struktúra, amely – mint jogi személy – egységes szervezatként képes az uniós források fogadására, kezelésére. Az EGTC modelljén belül rendeződnek a felelősségi szabályok, a közös döntések kikényszeríthetővé válnak. A csoportosulás ténylegesen teret ad ahhoz, hogy a működésben és a projektmegvalósításban is mindkét oldal jelen legyen. A struktúra – a kötelező kereteken belül – tetszőlegesen alakítható, így lehetővé válik a társadalmi szereplők más szegmeseinek, így különösen a civil és a gazdasági szféra szereplőinek deklarált bevonása az együttműködésbe.

A doktori kutatás hipotézisei az elméleti és az empirikus kutatás alapján nyertek megerősítést.

A már létező határon átnyúló együttműködések támogatni szükséges a standard jogi modellre történő áttérésben. A disszertációban összegyűjtésre és kidolgozásra kerültek azok a szempontok és javaslatok, amelyek útmutatóként használhatók és megfontolásra érdemesek a hatékonyabb, költségtakarékosabb struktúra létrehozása érdekében:

1. Szükséges, hogy a felek értékeljék, és pontosan megfogalmazzák azokat a célokat és szükségleteket, amelyeket az együttműködés keretében kívánnak megvalósítani. E célokat, igényeket hozzák összhangba az EGTC lehetséges céljaival, feladataival.
2. Tekintsék át a tervezett együttműködés megvalósításához szükséges szakismeretet, az eddigi tapasztalatokat.
3. Javasolt, hogy jelöljék ki azokat a partnereket, akik rendelkeznek az együttműködés egyes részterületeit érintő szakmai ismeretekkel, és ellenőrizték, hogy ezek a partnerek potenciálisan az EGTC tagjává válhatnak-e.
4. Vizsgálják meg a rendelkezésre álló nemzeti szintű jogi szabályozást, annak érdekében, hogy - figyelemmel a felek célkitűzéseire - kiválaszthassák azt az államot, amelynek területén a legcélszerűbb székhelyet választani és a legitimitációt lebonyolítani.
5. Igazolják a tervezett célok jogi megvalósíthatóságát az érintett tagállam(ok) nemzeti hatóságai/szervei útján.
6. Készítsenek egy költség-haszon kimutatást, amely alapján összevethető, hogy az EGTC-nek, vagy a határon átnyúló együttműködés egyéb módozatának, formájának a létrehozása költséghatékonyabb-e.
7. Valamennyi érdekelt féllel folytassák le a tárgyalásokat, és fogalmazzák meg az EGTC alapszabályát és egyezményét.
8. Az egyeztetések alkalmával tisztázzák a felelősségi kérdéseket.
9. Miután a felek között megállapodás jött létre az EGTC alapszabályáról és egyezményéről, megindítható a nyilvántartásba vételi eljárás a székhely szerinti tagállam illetékes hatósága/szerve előtt.

A disszertáció részleteiben foglalkozik az egységes uniós szabályozás kritikus pontjaival. Ezzel összefüggésben felveti, hogy a szabályozás további kiegészítésre, módosításra szorul. Különösen fontos lenne a harmadik országok jogalanyainak az EGTC-ben történő részvételének megnyugtató rendezése.

A dolgozat a standard modell és a határon átnyúló együttműködések történelmi folyamatába illeszti és felvázolja a fejlődés várható további irányait: az integrációs folyamat, mindenekelőtt a határokon átívelő közigazgatás megeremtését, valójában a határok „légiesítésének” következő fázisát.

A disszertáció eredményeinek bemutatásával az volt a célom, hogy az együttműködések résztvevői iránymutatást és eszközöket kapjanak a megfelelő jogi lehetőségek felismerése és alkalmazása terén, hogy eredményesebb, az Európai Unió által is támogatott határon átnyúló struktúrák megalakításával segíthessék a helyi érdekek érvényre jutását.

IV. A kutatás eredményeinek társadalmi hasznosíthatósága

A dolgozat általános része segít a regionalizmus, mint a fő európai prioritás eredetének, a jelenbeli helyzetének és a jövőbeli szerepkörének megértésében, és az egyéb fő társadalmi folyamatokhoz való illeszkedésének feltárásában. Ezen keresztül segíti a határon átnyúló együttműködések meglévő, vagy szándékolt működési modelljének specifikálásához és kidolgozásához. A folyamatok jobb megértésén keresztül a nem jogi szakemberek számára is hasznos, alkalmazhatják az együttműködések megfelelő színvonalú előkészítésére és kialakítására.

A meglévő együttműködési formák értékelésén és hibáinak feltárásán keresztül megelőzhető a nem megfelelő, vagy hibás modellek létrehozása, a meglévő hiányosságok pedig időben kiküszöbölhetővé válnak. A jogi vonatkozású vizsgálatok tisztázzák az együttműködés egységes standard modelljének lehetséges tartalmát és kereteit. A kutatás szempontokat ad a standard modell konkrét helyzetekre való alkalmazásához, és az új jogi struktúra bemutatásán keresztül segíti a meglévő modellek kijavítását és hatékonyabbá tételét.

A doktori kutatás egyértelműen olyan témát dolgoz fel, amelyről – bár európai szinten, alapjaiban érinti a különböző gazdasági, társadalmi folyamatokat –, nem mondható el, hogy ismerete, társadalmi beágyazottsága kielégítő lenne. A téma jellemzője, hogy csak elvétve találunk kifejezetten az együttműködések jogi vonatkozásait elemző kutatási eredményeket, a témakör jelen állapotában még részletes kidolgozásra szorul. A folyamatok követését nehezíti az is, hogy az együttműködések rendszere, jogi szabályozása folyamatosan és jelentős mértékben változik, fejlődik. A kutatás során megszerzett ismeretek hasznosítása jelentősen előrelendítheti a határon átnyúló együttműködések ügyét, a dolgozat a jelenlegi helyzetből kiindulva a lehetséges továbbfejlődési irányokat és az új jogi modell meghatározó szerepét is bemutatja.

A disszertáció a jogalkotók, a gyakorlati szakemberek és az együttműködő partnerek számára jól használható, átfogó forrásanyagot kíván nyújtani, ezen keresztül is segítve az (újfajta) regionális gondolkodásmód tudományosan megalapozott terjesztését, a „helyi cselekvőképesség” megerősítését és az együttműködések hatékonyságának növelését.

A disszertáció ugyanakkor rámutat arra, hogy a határon átnyúló, regionális együttműködések létrehozásában, az alapító okiratok megfogalmazásában, a működő kooperációk más szervezeti formába történő átalakításában jogi képviselő közreműködése mindenképpen javasolt, az új EGTC modell létrehozása során pedig már kötelező is. A jogi, illetőleg szakmai tanácsadásban is felhasználhatók a disszertáció eredményei.

V. Hivatkozott irodalom- és forrásjegyzék

- Activities / Territorial Cooperation – EGTC. How to implement an EGTC. Eight steps to evaluate the feasibility of establishing the EGTC. The summary adapted from „Le groupement européen de coopération territoriale”, Nicolas Levrat, 2007.
 Forrás: http://www.cor.europa.eu/en/activities/egtc_implementation.htm (letöltés ideje: 2007. szeptember 2.)
- Andreas Faludi (2008) European Territorial Cooperation and Learning. – *disP* 172. 1/2008., 3-10. o.
 Forrás: MTA-RKK DTI Pécs, 2008. június
- Annual Report, 2006, Visegrad Fund. - Tájékoztató a Nemzetközi Visegrádi Alapról.
 Forrás: Forrai Kristóf nagykövet, 2007.
- Az együttműködés helye a kohézióban. Akcióban az Interreg. In: InfoRegio Panorama internetes magazin. Felelős szerkesztő: Thierry Daman, Európai Bizottság, Regionális Politikai Főigazgatóság. 2005. szeptember. 17. szám
 Forrás: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag17/mag17_hu.pdf (letöltés ideje: 2007. július 11.)
- Az Európai Közösség Nizzai Szerződéssel módosított Alapító Szerződése - Fazekas Judit (szerk.): Az Európai Integráció Alapszerződése 2. KJK Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2003.
- Ágh Attila (2006) Európa új határai: A „Magyarország 2015” projekt célkitűzései. - Kaiser Tamás (szerk.) *Hidak vagy sorompók? A határon átívelő együttműködések szerepe az integrációs folyamatban.* Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2006. 42-62. o.
- Baller Barbara (2006) Nyugat-Európa és Magyarország Határ Menti Együttműködéseinek Összehasonlítása. - Kaiser Tamás (szerk.) *Hidak vagy sorompók? A határon átívelő együttműködések szerepe az integrációs folyamatban.* Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2006. 120-141. o.
- Baranyi Béla (1999) A „Periféria Perifériáján” – A határ mentiség kérdőjelei egy vizsgálat tükrében az Északkelet-alföldön. – *Tér és Társadalom.* (1999), 4, 17-44. o.
- Baranyi Béla (2002) Euroregionális szervezetek és új interregionális szerveződések Magyarország keleti államhatárai mentén. – *Magyar Tudomány* (2002), 11, 1505. o.
 Forrás: <http://www.matud.iif.hu/02nov/baranyi.html> (letöltés ideje: 2007. április 4.)
- Beszámoló a Duna-Dráva-Száva Euroregionális Együttműködés munkájáról 2000. december és 2002. decembere között.
 Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együttműködési Főosztály, 2003. február
- Bojtár Endre (2001) A közép- és kelet-európai összehasonlító (irodalom)történet mai lehetőségeiről. - In: Közép-Európa Értelmezések. *Régió Kisebbség, Politika, Társadalom.* 12. évfolyam, 2001. 2. szám. 160-164. o.
 Forrás: <http://epa.oszk.hu/00000/00036/00041/pdf/07.pdf> (letöltés ideje: 2006. szeptember 15.)
- COMMITTEE OF EXPERTS ON TRANSFRONTIER CO-OPERATION (LR-CT) (2005/19) 7th meeting, Strasbourg, 13-14 September 2005. ABRIDGED MEETING REPORT.
 Forrás:
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/local_and_regional_democracy/documentation/Library/Transfrontier_Cooperation/lrctmeetingreportsep05.pdf (letöltés ideje: 2007. augusztus 6.)
- Dominic Stead, Bas Waterhout (2008) Learning from the Application of the ESDP: Influences on European Territorial Governance. – *disP* 172. 1/2008. 21-34. o.
 Forrás: MTA-RKK DTI Pécs, 2008. június
- Dominic Stead, Martin de Jong, Iveta Reinholde (2008) Urban Transport Policy Transfer in Central and Eastern Europe. – *disP* 172. 1/2008. 62-73. o.
 Forrás: MTA-RKK DTI Pécs, 2008. június

- Éger György (2000) Regionalizmus, Határok és Kisebbségek Kelet-Közép-Európában. Szempontok a határrégiók vizsgálatának elméleti megközelítéséhez. – PhD értekezés. BME Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék. Budapest, 2000.
 Forrás: http://www.lib.uni-corvinus.hu/phd/eger_gyorgy.pdf (letöltés ideje: 2007. április 4.)
- EGTC: New Tool for New Governance. (Source: Europolitics) – website of Central Europe Cooperating for Success. June 17, 2008
 Forrás: <http://www.central2013.eu/central-news/news-detail/article/7/egtc-new-tool-for-new-governance.html> (letöltés ideje: 2008. július 12.)
- Feljegyzés a horvát-magyar határ menti együttműködésben résztvevő megyék vezetőinek első találkozásánál 2000. augusztus 25-én, Harkányban.
 Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együttműködési Főosztály, 2003. február
- Feljegyzés a Zala Megyei Területfejlesztési Tanács 1998. szeptember 28-i ülésén elhangzottokról és az ott hozott határozatokról. Zalaegerszeg, 1998. szeptember 29.
 Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együttműködési Főosztály, 2003. február
- Flamm Benedek László (2004) Régiók, regionális politikák Észak-Európában. Fogalom-meghatározás, mérési módszertan, összehasonlító vizsgálatok az északi országokban. - PhD értekezés. BME Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék. Budapest, 2004.
- Gabriele Tatzberger, Friedrich Schindegger (2008) Challenges and Experiences of Working for the Planners Network for Central and South-East Europe. – *disP* 172. 1/2008. 74-84. o.
 Forrás: MTA-RKK DTI Pécs, 2008. június
- Grúber Károly (1998) Néhány megjegyzés Magyarország önkormányzati rendszeréről az Európai Unió keleti bővítése kapcsán. - Magyar Kisebbség Nemzetpolitikai Szemle. 1998. 3-4. sz.
 Forrás: http://www.hhrf.org/magyar_kisebbsseg/9803/m980320.htm (letöltés ideje: 2008. július 8.)
- Grúber Károly (2002) Magyar részvételű határ menti együttműködések és eurorégiók a nemzetközi szerződések tükrében. – *Európai identitások: régió, nemzet, integráció*. Pro Minoritate Könyvek, Osiris-BIP, Budapest, 2002. 194-208. o.
- Grúber Károly (2002) Regionalizmus, Nemzetállamok, Európai Integráció: Kelet-Közép- és Nyugat-Európai Távlatok. – *Európai identitások: régió, nemzet, integráció*. Pro Minoritate Könyvek, Osiris-BIP, Budapest, 2002. 34-56. o.
- Hajdú Zoltán (2000) A határon átnyúló együttműködés potenciális lehetőségei Magyarország EU-csatlakozása után. – Horváth Gyula (szerk.) *A régiók szerepe a bővülő Európai Unióban*. MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs, 2000.
- Hardi Tamás (1999) A határ és az ember – Az osztrák-magyar határ mentén élők képe a határról és a „másik oldalról”. – Rechnitzer János, Nárai Márta (szerk.) *Elválaszt és összeköt a határ*. MTA-Regionális Kutatások Központja, Pécs-Győr, 1999. 159-189. o.
- Hardi Tamás (2004) Az államhatárokon átnyúló régiók formálódása. (A régió) - *Magyar Tudomány*. 2004/9., 991-999. o.
- Hardi Tamás (2007) Integrációs folyamatok a szlovák-magyar határtérségben. – *Pro Minoritate*. Nyár/2007., 72-97. o.
- Hardi Tamás (2007) Euroregions in Hungary. – *Moravian Geographical Reports*. 1/2007, Vol. 15., 32-42. o.
- Hegedűs Dániel (2006) Az Európa Tanács Madridi Keretegyezménye és a Magyar Köztársaság e mechanizmusba illeszkedő bilaterális kapcsolatai. – Készítette: Hegedűs Dániel. *A határokon átívelő együttműködés nemzetközi jogi háttere I. Multilaterális keretek és a Magyar Köztársaságot érintő kelet-közép-európai bilaterális együttműködési formák áttekintő elemzése*. Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány, Műhelytanulmány 19. Budapest, 2006.
- Illés Iván (2002) Határ menti akcióterületek. – Schenk János (főszerk.) *Közép és Délkelet Európa az ezredfordulón*. Dialóg Kampusz Kiadó, Budapest-Pécs, 2002.

- Hannes Schaffer, Christina Ringler, Martin Mühleck (2008) INTERact Handbook. The European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC). What use for European Territorial Cooperation Programmes and Projects? – printed in Austria, May 2008.
 Forrás: Ocskay Gyula (Ister-Granum Eurorégió Fejlesztési Ügynökség Kht. ügyvezetője).
- James Scott (1997) A határ menti együttműködés nemzetközi rendszerei: Németország, Lengyelország és az EU. – *Tér és Társadalom*. (1997), 3, 117-142. o.
- Jeney P. – Kende T. – Lövenberg V. (2005) Az Európai Bíróság és az Elsőfokú Bíróság összetétele, működési elvei és formái. – Szilner György (szerk.) *Európai Közösségi Jog*. Novissima Kiadó. Budapest, 2005. 67-73. o.
- J. Gabbe (1997) B 2 Az Eurorégió szervezeti vázlatja – Reinhard Klein (szerk.) *Gyakorlati útmutató a határon átnyúló együttműködéshez*. Association of European Border Regions (AEBR), Gronau. B2 fejezet, 15. o.
- J. Gabbe (AEBR) (1997) Stratégiai szintű együttműködési struktúrák. – Haris Martinson (ed.) *Gyakorlati útmutató a határon átnyúló együttműködéshez*. Association of European Border Regions (AEBR), Gronau, második kiadás. B2-14. o.
- J. Gabbe (1997) D 1 Függelék: Fogalomszótár – Reinhard Klein (szerk.) *Gyakorlati útmutató a határon átnyúló együttműködéshez*. Association of European Border Regions (AEBR), Gronau. 1-2. o.
- J. Gabbe, V. von Malchus, AEBR and H. Martinos of „LRDP” (2000) Motives for Cross-border Cooperation. – Roland Blomeyer, LRDP (ed.) *Practical Guide to Cross-border Cooperation*. Association of European Border Regions (AEBR), Gronau. 1-9. o.
- Jochem de Vries (2008) Breaking the Deadlock: Lessons from Cross-Border Spatial Projects in Flanders and the Netherlands. – *disP* 172. 1/2008. 48-61. o.
 Forrás: MTA-RKK DTI Pécs, 2008. június
- Kaiser Tamás (2006) A horizontális európaizáció és a határ menti együttműködések. – Kaiser Tamás (szerk.) *Hidak vagy sorompók? A határon átívelő együttműködések szerepe az integrációs folyamatban*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2006. 7-41. o.
- Kocsis Zsivka (2002) A Dráva-Mura Eurorégió rövid története. - Összefoglaló anyag. Összeállította: Kocsis Zsivka, a Dráva-Mura Eurorégió Térségfejlesztő Kht. ügyvezetője. Nagykanizsa, 2002. augusztus 16.
 Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együttműködési Főosztály, 2003. február
- Kovács Péter (2001) A nemzetközi szervezetek és a nemzetközi jog egyéb alanyai. – Nguyen Quoc Dinh – Patrick Daillier – Alain Pellet – Kovács Péter, *Nemzetközi Közjog*. Osiris Kiadó, Budapest. 2001. 279-350. o.
- Kőrösi István (1997) Szupranacionalitás, Kisállamiság, Regionalizmus. – Ausztria történelmi fejlődésének sajátosságai. – *A regionális együttműködés múltja, jelene és jövője a kibővülő Európai Unióban – Ausztria példáján*. ISM-tanulmány. Budapest, 1997.
- Kőrösi István (1997) A regionalizmus időszerű kérdései az Európai Unióban és összefüggésük a kibővüléssel. – *A regionális együttműködés múltja, jelene és jövője a kibővülő Európai Unióban – Ausztria példáján*. ISM-tanulmány. Budapest, 1997.
- Kruppa Éva (2003) Régiók a határon, Határ menti együttműködés az Európai Unióban és Közép-Európában - PhD értekezés. Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem; Nemzetközi Kapcsolatok Doktori Iskola. Budapest, 2003.
 Forrás: http://www.lib.uni-corvinus.hu/phd/kruppa_eva.pdf (letöltés ideje: 2005. április 3.)
- Megújuló nemzetpolitika. – Összefoglaló anyag. Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma, 2005.
 Forrás: http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Nemzetpolitikai_ugyek/ (letöltés ideje: 2007. április 4.)
- Nárai Márta (1999) A határ mente, mint élettér. A határ mentiség jelentősége az emberek életében. – Nárai Márta és Rechnitzer János (szerk.) *Elválaszt és összeköt a határ*. Pécs-Győr, MTA Regionális Kutatások Központja, 129-158. o.

- Nicolas Levrat (1996) A határ menti együttműködések jogi megközelítése. (Tanulmány)
Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Főosztály – 2003. február
- Novotny Gábor (2006) A határon átnyúló együttműködés sikerének kulcskérdései nemzetközi minták alapján. - Kaiser Tamás (szerk.) *Hidak vagy sorompók? A határon átvélő együttműködések szerepe az integrációs folyamatban.* Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2006.
- Orova Márta (2006) A határon átnyúló együttműködések nemzetközi jogi keretei. - Kaiser Tamás (szerk.) *Hidak vagy sorompók? A határon átvélő együttműködések szerepe az integrációs folyamatban.* Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2006.
- Összefoglaló anyag az EGTC Információs Nap szemináriumról. Franciaország, Metz. 2006. november 16.
Forrás: Schrick Judit, Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, 2007. április
- Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter. Együttműködés a versenyben. - Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány kiadványa, 2004. szeptember, 9. szám.
Forrás: West/Nyugat-Pannon Eurégió tanulmányút, 2005. április
- Pálné Kovács Iлона (2007) Magyar területi reform és az uniós fejlesztéspolitika. – *Magyar Tudomány*, 2007/10. 1306-1315. o.
- Rák Viktor (2002) Regionalizmus az Európai Unióban. – Szentés Dorottya (szerk.) *Új generáció a közigazgatásban.* Tempus Közalapítvány, Budapest, 2002. 8. o.
- Rechnitzer János (1997) Jegyzetek a területi tervezés új, régi kihívásaihoz. – *Tér és Társadalom.* (1997), 3, 57-65. o.
- Rechnitzer János (1999) Az osztrák-magyar határ menti együttműködés a kilencvenes években. – Nárai Márta és Rechnitzer János (szerk.) *Elválaszt és összeköt a határ.* Pécs-Győr, MTA Regionális Kutatások Központja, 73-127. o.
- Rechnitzer János (1999) Határ menti együttműködések Európában és Magyarországon. – Rechnitzer János, Nárai Márta (szerk.) *Elválaszt és összeköt a határ.* MTA-Regionális Kutatások Központja, Pécs-Győr, 1999. 9-72. o.
- Rechnitzer János (2004) A területi stratégiák az Európai Unióban. – Rechnitzer János, Lados Mihály (szerk.) *A területi stratégiáktól a monitoringig (Módszertan, gyakorlati praktikumok).* Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2004. 15-59. o.
- Rechnitzer János (2005) A regionális tudomány tartalma és célja - Lengyel Imre és Rechnitzer János (szerk.) *Regionális gazdaságtan.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Bécs. 19-52. o.
- Régiók Európája, az Európai Unió regionális politikája („Engem is érint” tájékoztató kiadvány). – Szakértő: MTA Regionális Kutatások Központja. Kiadó: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Budapest, 2000.
- Sajó-Rima Eurorégió Bemutatása – összefoglaló anyag.
Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együttműködési Főosztály, 2003. február
- Sersli S.– Kiszél V. (2000) A Határon Átnyúló Együttműködések előnyei. – Stephanie Sersli, Kiszél Vilmos (szerk.), *A határon átnyúló együttműködések irányvonalai.* Ipoly Union, Balassagyarmat.
- Somlyódyne Pfeil Edit (1999) Vázlat a területi tervezés és a közigazgatás kapcsolatáról, avagy a regionalizálás a területi tervezés szemszögéből. – *Tér és Társadalom.* (1999), 3, 79-99. o.
- Süli-Zakar István (2003) A határon átnyúló (CBC) szervezetek az Európai Unióban. - *A Kárpátok Eurorégió Interregionális Szövetség tíz éve.* Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen. 2003.
- Szabó Anita (2006) Az európai területi együttműködés svájci nézőpontból. – *Állam- és Jogtudomány*, XLVII. évfolyam 2006, 469-494.o.
- Szabó Pál (2005) Régió: „meghatározott területi egység” – *Régiók távolról és közelről.* In: *Regionális Tudományi Tanulmányok 12.* ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, MTA-ELTE Regionális Tudományi Kutatócsoport. Budapest, 2005. 6-63. o.

- Forrás: http://geogr.elte.hu/ref/REF_Kiadvanyok/REF_RTT_12/rtt12november20.pdf (letöltés ideje: 2007. július 2.)
- Szabó Róbert (2005) Regionalizmus az Európai Unióban és tagállamaiban. – *In: A régiók szerepe az európai integrációban.*
Forrás: Széchenyi István Egyetem, Gazdaságtörténeti és Világgazdasági Tanszék, internet oldal: <http://rs1.szif.hu/~szabor/D206RegiokEU.doc> (letöltés ideje: 2005. november 3.)
- Szörényiné Kukorelli Irén (1997) Egy kistérség sikerének titka – avagy tettek és tervek a Nyugati-Kapu Térségfejlesztési Társulás „Házatáján”. – *Tér és Társadalom.* (1997), 4, 25-43. o.
- Szörényiné Kukorelli Irén (1998) A Nyugat-Dunántúli Régió – régió? – *Tér és Társadalom.* XII. évfolyam, 3. szám, 51-75. o.
- Trombitás Zoltán (2002) A határ menti együttműködések szerepe Európa regionális fejlődésében – különös tekintettel az eurorégiókra. – Szentés Dorottya (szerk.) *Új generáció a közigazgatásban.* Tempus Közalapítvány, Budapest, 2002. 23-48. o.
Forrás: http://newsite.tpf.iif.hu/alumni/konyvtar/uj_generacio.pdf (letöltés ideje: 2007. március 30.)
- Vasil Hudák (1996) Történelmi, politikai és jogi fejlődés. - Vasil Hudák (szerk.) *Building a New Europe, Transfrontier Cooperation in Central Europe.* Prague, 1996.2. Institute for East-West Studies, IEWS (Kelet-Nyugat Tanulmányok Intézete) Kiadvány, 1996. 30-63. o.
- Verebélyi Imre (szerk.) (2000): Egy évtized önkormányzati mérlege és a jövő kilátásai. MKI, MTA PTI, MTA RKK, Budapest, 2000. 320 o.
- Verebélyi Imre (2001) Az Európai Unió hatása a nemzeti közigazgatásra és a kormányzásra II. – *Magyar Közigazgatás*, 2001. 51. évf., 8. sz. 455-469. o.
- Verena Hachmann (2008) Promoting Learning in Transnational Networks. – *disP 172.* 1/2008., 11-20. o.
Forrás: MTA-RKK DTI Pécs, 2008. június
- Vincent Nadin, Dominic Stead (2008) European Spatial Planning Systems, Social Models and Learning. – *disP 172.* 1/2008., 35-47. o.
Forrás: MTA-RKK DTI Pécs, 2008. június
- Záródokumentum a horvát-magyar határ menti együttműködésben résztvevő megyék vezetőinek első találkozásáról. Pécs, 2000. december 10.
Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együttműködési Főosztály, 2003. február

Újságcikkek

- Eurorégió: modell és példa – Burgenland és a magyar határszél közös lehetőségei. - *Vas Népe napilap*, 1998. október 13.
- Eurorégiós együttműködés a nyugati határszélen – Ősszel aláírják Burgenland és a határ menti megyék szerződését. - *Magyar Hírlap napilap*, 1998. augusztus 25.
- Megyék harca Nyugat-Pannóniában. – *Népszabadság napilap*, Magyar Tükör, 1999. február 3.
- Megyénk képviselője is részt vett a tárgyalásokon - Burgenland jóváhagyta a pannon eurorégiót. – *Kisalföld napilap*, 1998. szeptember 30.

Konferencia (hivatkozásként)

- „Régiók a Kárpát-medencén Innen és Túl” nemzetközi tudományos konferencia előadásai, Baja, 2007. március 23.

Létesítő okiratok jegyzéke

Bihar-Bihar Eurorégió Határon Átnyúló Együtműködés Alapszabálya. Biharkeresztes, 2001. április 28.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Dráva-Mura Eurorégió Közhasznú Társaság Társasági Szerződése. Nagykanizsa, 2002. február 28.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Duna-Dráva-Száva Euroregionális Együtműködés Alapszabálya. Pécs, 1998.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Duna-Dráva-Száva Euroregionális Együtműködés új Alapszabályának elfogadásáról szóló, 03/2002-05-22 számú Elnökségi Határozat.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Duna-Dráva-Száva Eurorregionális Együtműködés új Alapszabálya. Eszék, 2002. május 22.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Duna-Maros-Tisza Regionális Együtműködés; később: Duna-Maros-Körös-Tisza Eurorégió Alapszabálya. Szeged, 1997. november 21.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Főosztály – 2003. február
Együtműködési Megállapodás a Bódva-völgyi Városok és Falvak Társulása, a Csereháti Településszövetség, és a Bódva-völgyi Gazdaságfejlesztő Alapítvány között. Seps, 2000. március 3.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Hármas Duna-Vidék Eurorégió Alapító Okirata.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Ipoly-Eurorégió Határon Átnyúló Együtműködési Szerződés. Balassagyarmat, 1999. szeptember 20.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Kassa-Miskolc Eurorégió Alapító Okirata. Miskolc, 2000. december 1.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Főosztály – 2003. február
Kárpátaljai Határ menti Önkormányzatok Társulásának Alapszabálya. Ungvár, 2000. február.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Főosztály – 2003. február
Kárpátok Eurorégió Interregionális Együtműködés Alapszabálya. (utolsó módosítás: Ungvár, 1996. április 25-26.).

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Főosztály – 2003. február
Keretszerződés az Eurégió West/Nyugat-Pannónia: Burgenland, Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala megye Együtműködéséről. Eisenstadt, 199. június 21.

Forrás: Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzati Hivatal, Európai Integráció és Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya.

Neogradiens Eurorégió Alapító Okirata. 2000. március 25.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február
Vág-Duna-Ipoly Eurorégió Együtműködési Szerződése. Neszmély, 1999. július 3.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február

Jogszabály-források, szerződések és más jogi dokumentumok jegyzéke

1949. évi XX. törvény - A Magyar Köztársaság Alkotmánya

1990. évi LXV. törvény - A helyi önkormányzatokról

1996. évi XXI. törvény - A területfejlesztésről és területrendezésről

1996. évi LXXXI. törvény - A társasági adóról és az osztalékadóról

1997. XV. törvény - A Helyi Önkormányzatok Európai Chartája kihirdetéséről

1997. évi XXIV. törvény - Területi Önkormányzatok és Közigazgatási Szervek Határ menti Együtműködéséről szóló Európai Keretegyezmény (European Outline Convention on Transfrontier Cooperation Between Territorial Communities or Authorities) – 1980. május 21.
1997. évi CLVI. törvény - A közhasznú szervezetekről
2003. évi CXXIX. törvény - A közbeszerzésekről
2004. évi CXL. törvény - A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
2006. évi IV. törvény - A gazdasági társaságokról
2007. évi XCIX. törvény - Az európai területi együttműködési csoportosulásról
-
- 68/1999. (V. 21.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között, a határon átnyúló együttműködésről szóló, Budapesten, 1997. november 11-én aláírt Egyezmény kihirdetéséről
- 200/2001. (X. 20.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a helyi önkormányzatok és közigazgatási szervek határon átívelő együttműködéséről szóló, Budapesten, 2001. április 23-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről
-
- 15/1993. (III.26.) OGY határozat a Területi Önkormányzatok és Közigazgatási Szervek Határ menti Együtműködéséről szóló Európai Keretegyezmény megerősítéséről
- 35/1998. (III.20.) OGY határozat az Országos Területfejlesztési Konceptióról
- 96/2005. (XII.25.) OGY határozat az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióról
- 97/2005. (XII.25.) OGY határozat az Országos Területfejlesztési Konceptióról
-
- Az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK rendelete (2006. július 5.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és az 1783/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.
Forrás: EUR-LEX jogszabálykereső (http://eur-lex.europa.eu/RECH_menu.do?) (letöltés ideje: 2007. május 20.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 1081/2006/EK rendelete (2006. július 5.) az Európai Szociális Alapról és az 1784/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.
Forrás: EUR-LEX jogszabálykereső (http://eur-lex.europa.eu/RECH_menu.do?) (letöltés ideje: 2007. május 20.)
- A Tanács 1083/2006/EK rendelete (2006. július 11.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.
Forrás: EUR-LEX jogszabálykereső (http://eur-lex.europa.eu/RECH_menu.do?) (letöltés ideje: 2007. május 20.)
- A Tanács 1084/2006/EK rendelete (2006. július 11.) a Kohéziós Alap létrehozásáról és az 1164/94/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.
Forrás: EUR-LEX jogszabálykereső (http://eur-lex.europa.eu/RECH_menu.do?) (letöltés ideje: 2007. május 20.)
- Additional Protocol to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities; Strasbourg, 9.XI.1995.
Forrás: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/159.htm> (letöltés ideje: 2007. február 12.)
- A Magyar Köztársaság Kormánya által elfogadott Országos Területfejlesztési Konceptió. Budapest, 1997. június
- Az Európai Bizottság 81/879/EGK ajánlása a regionális fejlesztések határon átnyúló koordinálására (81/879/EEC: Commission Recommendation of 9 October 1981 on transfrontier coordination for regional development)

Az EU kohéziós politikájának 2006 utáni új építménye In: Harmadik Jelentés a gazdasági és társadalmi kohézióról, Következtetések: a kohéziós politika reform javaslata.

Forrás:

http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion3/cohesion3_conclusion_hu.pdf (letöltés ideje: 2007. július 23.)

Az Európai Parlament Jelentése az „eurorégiók” szerepéről a regionális politika alakításában (A6-0311/2005). Plenárisülés-dokumentum 2004-2009. Regionális Fejlesztési Bizottság.

Forrás:

<http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2005-0311+0+DOC+WORD+V0//HU&L=HU&LEVEL=2&NAV=S&LSTDOC=Y> (letöltés ideje: 2007. július 25.)

Az Európa Tanács Miniszterek Bizottságának 2005. január 19-én elfogadott ajánlása

Forrás: [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(2005\)2&Language=lanEnglish](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(2005)2&Language=lanEnglish) (letöltés ideje: 2007. július 29.)

Az Európai Unió prioritásainak megerősítése. In: Harmadik Kohéziós Jelentés.

Forrás:

http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion3/cohesion3_conclusion_hu.pdf (letöltés ideje: 2006. szeptember 3.)

A Regionális Fejlesztési Bizottság Jelentése az „eurorégiók” szerepéről a regionális politika alakításában. (2004/2257(INI)). Előadó: Kyriacos Triantaphyllides. 2005. október 19.

A Régiók Bizottságának állásfoglalása. A Régiók Bizottsága 2006-2008 közötti politikai célkitűzéseiről. Brüsszel, 2006. február 16.

Forrás: http://www.cor.europa.eu/document/presentation/cdr11-2006_fin_res_hu.pdf (letöltés ideje: 2007. június 9.)

A Régiók Bizottságának állásfoglalása a következő tárgyban: „Európa a nemzeti határokon átnyúló együttműködéssel valósul meg – Felhívás az európai területi együttműködési csoportosulás szabályozásának elfogadására” (Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2006/C 192/08)

Barátsági és együttműködési szerződés a Magyar Köztársaság és a Szlovén Köztársaság között, 1992. december 1.

Chişinău Political Declaration on transfrontier and interterritorial cooperation between states in South-Eastern Europe – November 6, 2003

Forrás:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=82629&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864> (letöltés ideje: 2007. július 29.)

Declaration on Transfrontier Cooperation in Europe on the Occasion of the 40th Anniversary of the Council of Europe – October 6, 1989

Forrás:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=666775&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864> (letöltés ideje: 2007. július 29.)

Egyezmény a Magyar Köztársaság Kormánya és az Osztrák Köztársaság Kormánya között a határ menti térségekben történő foglalkoztatásról, 1997. március 26.

Fiche: EGTC state of play. – In: Unité 3 – Policy Analysis, Studies, and Interinstitutional and Legislative Planning. Committee of the Regions.

Forrás: www.cor.europa.eu/egtc.htm (letöltés ideje: 2008. július 12.)

HVG adókülönszám 2008-ra. Felelős kiadó: HVG Zrt. vezérigazgatója, 2007/2. novemberi szám.

Ister-Granum Eurorégió Közgyűlésének 6/2007.(V.31.) számú határozata

Forrás:

http://www.istergranum.hu/index.php?k=admin/data/00000000/_fix/00000001/_fix/00000005/_fix/00000001/_fix/00000000/_fix/00000002/_fix/00000005&id=0 (letöltés ideje: 2007. augusztus 3.)

Javaslat a határokon átnyúló európai együttműködési csoportosulás (HEECS) felállítására vonatkozó európai parlamenti és tanácsi rendeletre. (ECO/149.) COM(2004) 496 final – 2004/0168 (COD) Brüsszel, 2005. április 11.

Jegyzőkönyv a Bihar-Bihar Eurorégió Határon Átnyúló Együtműködés 2002. július 11-i alakuló üléséről.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február

Jegyzőkönyv a Duna-Dráva-Száva Euroregionális Együtműködés Elnökségének 2002. május 22-i évi üléséről.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február

Jegyzőkönyv a Duna-Maros-Tisza Regionális Együtműködés megalakulásáról, 1997. november 21.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február

Jogszabályváltozások (2006) - BM Önkormányzati Hírlevél. 2006/5. szám. 3.o.

Forrás:

[http://www.bm.hu/web/euik.nsf/B03A34E562FC0197C125718B002C351D/\\$FILE/M%C3%A1solat%20-%20BM%20%C3%96nkorm%C3%A1nyzati%20H%C3%ADrlev%C3%A9l%202006.5.doc#_Toc137533028](http://www.bm.hu/web/euik.nsf/B03A34E562FC0197C125718B002C351D/$FILE/M%C3%A1solat%20-%20BM%20%C3%96nkorm%C3%A1nyzati%20H%C3%ADrlev%C3%A9l%202006.5.doc#_Toc137533028) (letöltés ideje: 2007. május 20.)

Kohézió, versenyképesség, a foglalkoztatottság és a növekedés helyzete és várható alakulása.

In: Harmadik Kohéziós Jelentés.

Forrás:

http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion3/cohesion3_part1_ecosoc_hu.pdf

Közös Nyilatkozat: Burgenland Tartomány, Győr-Moson-Sopron és Vas megye, valamint Szombathely, Győr és Sopron megyei jogú városok részéről. 1992. november 5., Eisenstadt.

Forrás: Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzati Hivatal, Európai Integráció és Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya.

Legislative changes in the pipeline to facilitate cooperation on French borders. In: Cross-Border News – No. 34 – March 2007.

Forrás: Schrick Judit, Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, 2007. április

Magyarország Európai Unióhoz való Csatlakozását Előkészítő Kormányzati Kommunikációs Stratégia. Összeállította: a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának Európai Integrációs Főosztálya. Jóváhagyta: az Európai Integrációs Tárcaközi Bizottság. 1995. április 19.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma, Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február

Magyar Országgyűlés törvényalkotási programja. 2007. év tavasza.

Forrás: <http://www.mkogy.hu/efutar/tvalkprog/jog2007tav.pdf> (letöltés ideje: 2007. május 20.)

Memorandum on the establishment of the West/Nyugat Pannon Euregio – Euregio West/Nyugat Pannonia. – Dr. Tamás Csapó (ed.), Published by the Local Government of the Bundesland Burgenland and the Local Governments of Győr-Moson-Sopron and Vas Counties, 1998.

Protocol No. 2 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities concerning interterritorial co-operation, Strasbourg, 5.V.1998.

Forrás: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/169.htm> (letöltés ideje: 2007. február 12.)

Regulation (EC) No. 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) - Az Európai Unió Hivatalos Lapja (Official Journal) L 210 , 31/07/2006 P. 0019 – 0024.

Szándéknyilatkozat a Bihar-Bihar Határon Átnyúló Eurorégió létrehozására. Biharkeresztes, 2001. április 28.

Forrás: Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma. Regionális Együtműködési Főosztály, 2003. február

Szerződés a Magyar Köztársaság és Románia között a megértésről, az együtműködésről és a jószomszédságról, Temesvár, 1996. szeptember 16.

Szerződés a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a jószomszédi kapcsolatokról és a baráti együtműködésről. 1995. március 19. (megerősítette a 75/1995. (VI. 22.) OGY határozat)

Szerződés a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a baráti kapcsolatokról és együttműködésről, 1992. december 16.

Új Magyarország Fejlesztési Terv dokumentum (2007-2013)

Forrás: Nemzeti Fejlesztési Ügynökség honlapja, http://www.nfu.hu/uj_magyarorszag_fejlesztési_terv_2 (letöltés ideje: 2008. július 10.)

Vilnius Declaration on regional cooperation and the consolidation of democratic stability in Greater Europe – May 3, 2002

Forrás:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=280565&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864> (letöltés ideje: 2007. július 29.)

Vision Planet - Strategies for Integrated Spatial Development of the Central European, Danubian and Adriatic Area (adopted by Project Panel on January 12, 2000).

Forrás: http://www.uniserver.cz/visionplanet/rezoluce_en.htm (letöltés ideje: 2007. augusztus 25.).

VI. Publikációk

Folyóiratcikkek:

- 1) *Jogi esettanulmány a West/Nyugat Pannónia Eurégióra.* In: Collega. 2005, IX. évfolyam 2. sz., 231-234.
- 2) *Egységes jogi modell szerint épülő határon átnyúló együttműködés, mint az európai kohézió stratégiai eleme.* In: Collega. 2007, X. évfolyam 2-3. sz., 235-238.
- 3) *Az európai területi együttműködési csoportosulás – új lehetőségek a határ mentén.* In: Collega. 2007, XI. évfolyam 2-3. sz., 242-245.

Gyűjteményes kötetben szereplő cikkek:

- 4) *A regionalitás változó szerepköre.* In: F fiatal Regionalisták IV. Országos Konferenciájának CD kiadványa. Győr, 2004.
- 5) *Eurorégiók és határon átnyúló együttműködések – Jogi vonatkozások.* In: Parlamenti ösztöndíjasok 2003/2004. Szerk.: Baranyi Bertold, Buczkó Nándor, Simon Ákos, Szabó Krisztián. Parlamenti Módszertani Iroda, Budapest, 2004. 235-255.
- 6) *Organisational Elements of the Cross-Border Cooperation – with the view of West-Pannonia Eregion.* In: Conference publication of 8th International Science Conference EDAMBA University of Economics in Bratislava, Slovakia. Ed. by Prof. Ing. Elena Strazovska, PhD. Cranium, Nové Zámky, 2005. 320-324.
- 7) *A határmenti együttműködések jogi fejlődése.* In: Határok és Eurorégiók Nemzetközi Konferencia Kiadványa (2005) (megjelenés alatt)
- 8) *A régiók megjelenése a nemzetközi kapcsolatokban – avagy az állam és régió kapcsolatának új dimenziói.* In: Széchenyi István Egyetem, Győr, MTDI Évkönyv 2005. Átalakulási folyamatok Közép-Európában. Szerk.: Rechnitzer János. Palatia Nyomda Kft., Győr, 2006. 347-355.

- 9) *A határokon átnyúló európai együttműködési csoportosulás.* In: FORMATORI IURIS PUBLICI (Studia in Honorem Geisae Kilényi Septuagenarii, Ünnepi Kötet Kilényi Géza Professzor Hetvenedik Születésnapjára). Szerk.: Hajas Barnabás, Schanda Balázs. Szent István Társulat, Budapest, 2006. 341-352.
- 10) *Közigazgatási térszerkezet, kistérségek (The Area Structure of Public Administration – Sub regions).* In: Közjogi Államtudományi Kutatócsoport Publikációi (I. kötet). Szerk.: Páll Balázs. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2006. 71-81.
- 11) *A regionalitás változó szerepköre.* In: Közjogi Államtudományi Kutatócsoport Publikációi (I. kötet). Szerk.: Páll Balázs. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2006. 57-69.
- 12) *Role of the cross-border cooperation following the exercise of the West/Nyugat-Pannon Euregion.* In: Európai Kihívások III. Tudományos Konferencia kiadványa. Szerk: Dr. PhD PhD Gulyás László, Baló Tünde. Juhász Nyomda, Szeged, 2006. 233-237.
- 13) *Az európai regionális fejlődés, mint sajátos jogegységesítő folyamat.* In: Globális és hazai problémák tegnaptól holnapig „30 év, és ami utána következik” VI. Magyar (Jubileumi) Jövőkutatási Konferencia Konferenciakötete. Szerk.: Kristóf Tamás, Tóth Attiláné. Budapest, 2006. 232-235.
- 14) *A kisebbségek együttműködésének átértékelődése - avagy jogi lehetőségek a határon átnyúló kooperációk megerősítésére.* In: Flachbarth-füzetek (Tanulmányok a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Flachbarth Ernő Kutatóműhelyéből) Második kötet 2006. Szerk.: Dr. Gerencsér Balázs. Szent István Társulat, Budapest, 2006. 165-174.
- 15) *A határmenti együttműködés jogi szabályozásának fejlődése, avagy az egységes jogi modell kialakításának folyamata.* In: A Közjogi Államtudományi Kutatócsoport Publikációi (III. kötet). Szerk.: Páll Balázs. Szent István Társulat, Budapest, 2007. 141-168.
- 16) *Jogegységesítő folyamatok a határon átnyúló együttműködés jogi szabályozásában.* In: Széchenyi István Egyetem, Győr, MTDI Évkönyv 2006. Tudásmenedzsment és a hálózatok regionalitása. Szerk.: Reisinger Adrienn. Győr, 2007. 205-212.
- 17) *Egységes jogi szabályozás a határ mentén.* In: „Régiók a Kárpát-medencén Innen és Túl Konferencia Konferenciakötete. Szerk.: Dr. PhD PhD Gulyás László. Eötvös József Főiskola, Baja, 2007. 444-448.

Konferenciák

- 1) *A regionalitás változó szerepköre.* - Fialat Regionalisták IV. Országos Konferenciája, Széchenyi István Egyetem, MTDI, Győr, 2004. november 13-14.
- 2) *Jogi esettanulmány a West/Nyugat Pannónia Eurégióra.* - Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2005. március 18-19.

- 3) *Organisational Elements of the Cross-Border Cooperation – with the view of West-Pannonia Euregion.* - EDAMBA 8th International Science Conference within European system in doctorants education, Bachelor's Studies, Faculty of Commerce of the University of Economics in Bratislava; Nove Zamky, Slovak Republic, 2005. április 8.
- 4) *A határmenti együttműködés szerepe az osztrák-magyar West/Nyugat-Pannon Eurégió példáján.* - EURÓPAI KIHÍVÁSOK III. Tudományos Konferencia, Szegedi Tudományegyetem, Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Kar, Élelmiszergazdaságtan és Marketing Tanszék, Szeged, 2005. november 3.
- 5) *A határmenti együttműködések jogi fejlődése.* - Határok és Eurorégiók Nemzetközi Konferencia, Szegedi Tudományegyetem, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék, Szeged, 2005. november 17-18.
- 6) *A régiók megjelenése a nemzetközi kapcsolatokban – avagy az állam és régió kapcsolatának új dimenziói.* - Átalakulási folyamatok Közép-Európában” konferencia, Széchenyi István Egyetem, MTDI, Győr, 2005. december 2-3.
- 7) *Egységes jogi modell szerint épülő határon átnyúló együttműködés, mint az európai kohézió stratégiai eleme.* - Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2006. április 22.
- 8) *Az európai regionális fejlődés, mint sajátos jogegységesítő folyamat.* - Globális és hazai problémák tegnaptól holnapig „30 év, és ami utána következik” VI. Magyar (Jubileumi) Jövőkutatási Konferencia, Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztály Jövőkutatási Bizottsága, Győr, 2006. október 6-7.
- 9) *Jogegységesítő folyamatok a határon átnyúló együttműködés jogi szabályozásában.* - F fiatal Regionalisták V. Országos Konferenciája - Tudásmenedzsment és a hálózatok regionalitása, Széchenyi István Egyetem, MTDI, Győr, 2006. november 10-11.
- 10) *Egységes jogi szabályozás a határ mentén.* – „Régiók a Kárpát-medencén Innen és Túl (nemzetközi tudományos konferencia), Eötvös József Főiskola, Műszaki és Gazdálkodási Fakultás, Baja, 2007. március 23.
- 11) *Az európai területi együttműködési csoportosulás – új lehetőségek a határ mentén.* - Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2007. március 31.

Kutatásban való részvétel

Három éves (2004-2006) OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alapprogram) kutatási projekt, Dr. Kilényi Géza professzor úr (PPKE-JÁK, Közjogi Intézet) témavezetésével. A témakörhöz kapcsolódóan a II. pontban részletezett publikációk kiadására, valamint az alábbi irodalom-jegyzékgyűjtemények elkészítésére került sor:

- Jegyzékgyűjtemény közigazgatás – magyar nyelvű (2005).
- Jegyzékgyűjtemény közigazgatás – idegen nyelvű (2005).
- Jegyzékgyűjtemény regionalitás – magyar nyelvű (2005).

A 3-5 fős kutatócsoport tagjai a kutatómunka során minden félévben és évvégén a kutatási program előrehaladtáról, és az elért eredményekről kutatói beszámolókat készítettek, és küldték meg az OTKA Irodának elbírálásra.

Tanulmányút / szeminárium

Ausztria-Magyarország Phare CBC program tanulmányút az osztrák-magyar határrégióban.
– MTA Regionális Kutatások Központja NYUTI (szervező), Győr, 2005. április 11-15.

Tanulmányút során készült esettanulmányom: Güssing, a Megújuló Energiák Európai Központja (Güssing - Europäisches Zentrum für Erneuerbare Energien) (2005).

Határokon át. Felnőttképzés az európai határrégiókban. Modellek – Tapasztalatok Perspektívák Európai Tematikus Szeminárium – CrossOver. - Burgenländische Forschungsgesellschaft, Alfred Lang (szervező), Ruszt (Ausztria), 2006. június 11-15.